

Rob van Erkelens. *Het uur van lood*. Nijgh & Van Ditmar

'Ik dwaal rond in de jaren negentig. Verlangen is betekenisloos. Angst, onschuld, sympathie, schuld, onvermogen, leed zijn zaken, emoties die niemand meer echt voelt. Het kwaad en de verveling zijn de enige bestendigheden in de wereld'. Aldus de naamloze hoofdpersoon van Rob van Erkelens' debuut *Het uur van lood*. Een 'jongen zonder eigenschappen', noemt hij zichzelf, het hoofd vol met verhalen die niet van hemzelf afkomstig zijn.

In de roman zijn 'samples' verwerkt van allerlei andere teksten, naar analogie van de house-muziek, die voor een belangrijk deel bestaat uit bewerkte en vervormde fragmenten uit vroegere songs. Door van 'samples' te spreken geeft Van Erkelens zijn boek een eigentijds accent, maar in feite sluit zijn methode naadloos aan bij de postmoderne citeerwoede die in zoveel hedendaagse romans is uitgebroken, daar meestal in de vorm van een vrolijk spel, een feest van de herkenning voor lezers met voldoende literaire eruditie.

Zo is het niet bij Van Erkelens, die zijn roman vooraf laat gaan door een lange lijst van geplunderde bronnen. Zijn 'samples' getuigen eerder van onvrede met het gebrek aan authenticiteit en onbevangenheid. Voor zijn hoofdpersoon is dat een doem geworden waaraan kennelijk niet meer valt te ontsnappen. En daarom vlucht hij in coke, whisky, harde muziek, 'doelloze reizen' en de 'verhalen' die in zijn overvolle brein rondspoken. De roman die zo ontstaat en waarin vijf dagen uit het leven van de held worden beschreven, is een proeve van Weltschmerz in het informatietijdperk.

Daarbij hoort uiteraard veel dood en verval. In *Het uur van lood* (de titel is ontleend aan een gedicht van Emily Dickinson) zeult de hoofdpersoon diverse doden met zich mee, met als belangrijkste zijn aan longkanker overleden vader, en heeft de stad waarin hij ronddwaalt het aanschijn gekregen van een 'vuilnisbak'. Alle dagen zijn 'lousy', zijn moeder ligt met *dementia praecox* in het ziekenhuis, zijn vriendinnetje Tsetse wordt (in zijn overspannen fantasie) het slachtoffer van een groteske, op de tv uitgezonden harttransplantatie.

Wat een ellende. Maar onbekend klinkt het allemaal niet, minder vanwege de vele 'samples' dan vanwege de voortdurend meeklinkende echo's van decadentie, romantische 'ennui' en existentialistische 'walging'. Ook het tijdsbeeld dat Van Erkelens oproept doet vertrouwd aan, ontleend als het is aan de courante analyses van sociologen, filosofen en andere cultuurkritische geesten. De hoofdpersoon heeft zich deze analyses eigen gemaakt en geeft ze als het ware van binnenuit weer - helaas zonder er veel substantieels aan toe te voegen.

Dat tekent de verdienste en de beperking van deze roman. Het monotone zelfbeklag (dat overigens niet vrij is van enige koketterie) wijst zonder twijfel op een reële leegte, volgens Van Erkelens en zijn hoofdpersoon typerend voor hun generatie; datgene waarover wordt geklaagd is inmiddels zo obligaats geworden dat een schrijver wel van zeer goeden huize moet komen om er werkelijk indruk mee te maken. In zekere zin bewijst dit Van Erkelens gelijk, maar zijn boek was sterker geworden als hij de gangbare cultuurkritiek wat meer had gewantrouwd en zijn talent had gebruikt om een voorspelbare reactie als de mijne onmogelijk te maken.

(de *Volkscrant*, 26-11-1993)

[Arnold Heumakers](#)